

УДК: 373.5:001.891:616 – 036.21COVID – 2019

Сокол О.С.

учитель історії та правознавства
вищої кваліфікаційної категорії
Опорного закладу «Академічний ліцей»
Скадовської міської ради, м. Скадовськ

ОРГАНІЗАЦІЯ УЧНІВСЬКОЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

***Анотація.** Сучасний розвиток освіти передбачає послідовний процес розвитку особистості здобувача освіти, спрямований на формування системи науково-практичних знань і умінь, ціннісних орієнтацій, які могли б дозволити учню активно функціонувати в якості рівноправного члена суспільства. Саме тому, основними завданнями розвитку компетентностей є розвиток творчих, наукових та дослідницьких здібностей учнів, підготовка їх до різних форм діяльності, вироблення адекватного ставлення до науки та бажання дослідження світу. Важливо учителю реалізувати дослідницький потенціал учня, та допомогти потрібним суспільству й оточуючим людям.*

***Ключові слова:** дослідницька діяльність, дистанційна освіта, історія, наукові дослідження, компетенції.*

Основний зміст. Вміння учителя ефективно та правильно організувати та впровадити дослідницьку діяльність в навчальний процес школи є показником високого рівня його професійної компетентності. Дослідницькі прийоми і методи організації такої роботи в школі належать до прогресивних освітніх технологій XXI століття і є важливим педагогічним засобом у формуванні компетенцій особистості [1]. Формування дослідницьких вмінь у здобувачів освіти – процес довготривалий та який складається із здобуття нею адекватної інформації, знань і практичного досвіду.

Головна мета дослідницької роботи здобувачів освіти в умовах пандемії – поетапне планування та здійснення наукового та дослідницького процесу шляхом безпосередньої участі в ньому учня [2]. Всі етапи дослідницької роботи повинні здійснюватися учнем самостійно, але під контролем учителя, який проводить консультаційну роботу дистанційно. Завдання науково-дослідницької роботи учнів зводяться до наступного:

1. *Розвиток самостійності здобувача освіти.* В основі науково-дослідницької роботи закладений пошук знань, здійснюваний безпосередньо учнем. У цьому випадку відбувається розвиток самостійності, необхідної для правильної соціальної адаптації.

2. *Самореалізація особистості учня.* Процес самореалізації обов'язковий для будь-якої особистості. Науково-дослідницька робота сприяє накопиченню досвіду самореалізації, в результаті якого учень зможе більш

правильно й об'єктивно вибрати свій «життєвий шлях», оцінити свої здібності.

3. *Розвиток творчих здібностей учня.* Науково-дослідницька робота безпосередньо впливає на творчі здібності людини. Вона розвиває образне мислення, пам'ять, логіку, вміння чітко висловлювати свої думки усно або на папері та ін.

4. *Комунікбельність учня.* Здобувач освіти, що займається науково-дослідницькою роботою, особливо пов'язаною з гуманітарними дисциплінами, стає соціально активним.

Тоді як, завдання школи – навчити використовувати набуті знання та вміння, а в разі необхідності й творчо опрацьовувати досягнуті результати [3]. Вирішенню цих пріоритетних завдань сприяє ретельно розроблений план роботи у плануванні науково-дослідницької діяльності в навчальному закладі в умовах пандемії.

Структура дистанційного освітнього процесу передбачає проходження здобувачем освіти декількох рівнів дослідницької діяльності:

1. Пропедевтичний рівень, що включає розвиток наукового мислення здобувача освіти, який досягається виконанням навчальної програми, через систему нестандартних засобів, методів проведення уроків за допомогою освітніх платформ.
2. Репродуктивний рівень, що включає елемент входження в пошукову, науково-дослідницьку діяльність, через систему дистанційних конкурсів-захистів, інтернет-олімпіад.
3. Емпірико-практичний рівень, що включає ускладнений елемент проходження учнем, через систему екскурсій, колекціонування і т.д.
4. Дослідницький рівень, що включає більш ускладнений елемент проходження учнем через систему спецкурсів, спецсеминарів.
5. Творчий рівень, що включає в себе формування компетентностей, які передбачають індивідуальну дослідницьку роботу здобувачів освіти. Вона опирається на спеціальні вимоги і завершується захистом проєктів.

Головна проблема керівництва науково-дослідницькою роботою в школі, що основна галузь знань, з якою стикається педагог у ході своєї діяльності – це педагогіка і вчитель, як правило, не є суб'єктом наукової діяльності. Він користується вже готовими результатами педагогічних досліджень, які розробляються, як правило, у вузах або центрах післядипломної освіти.

Дослідницькі роботи та проєкти учнів опорного закладу «Академічний ліцей» Скадовського освітнього округу, можна розділити на три типи:

I тип - це монопредметне дослідження. Воно виконується в конкретній секції та напрямку предмета та передбачає залучення знань для вирішення проблеми саме з того питання, яке досліджує учень (робота Коробкової Марії, учениці 10 класу, секція «Соціологія» МАН у 2020-2021 році

«Дослідження деструктивного впливу мобінгу на соціально-професійні відносини у педагогічному колективі»)

II тип – це міждисциплінарне дослідження або, по-іншому, міжпредметне. Цей тип досліджень спрямований на вирішення проблеми, що вимагає залучення знань з питання досліджуваного учнем з різних навчальних предметів або наук (робота Грицай Діани, учениці 10 В класу, секція «Теологія, релігієзнавство та історія релігії» МАН у 2020-2021 році «Дослідження впливу процесів явища екзорцизму на християнство»).

III тип – це надпредметний тип. В даному випадку це найпоширеніший вид досліджень. Тут на обличчя - спільна діяльність учня і викладача, яка спрямована на вивчення конкретних, особистісно значущих для учня проблем (робота Балан Юлії, учениці 11 класу, секція «Соціологія» МАН у 2018-2019 році «Дослідження феномену «інтернет-ботулізму» як засобу диверсифікації суспільної думки в сучасному українському соціумі»).

Процес дослідження має індивідуальний характер і відбувається за алгоритмом, за яким працюють здобувачі освіти Опорного закладу «Академічний ліцей»:

1. *Діагностичний етап.* Пошук здобувача освіти, у якого є бажання, інтерес до участі у проведенні науково-дослідницької роботи через діагностику на уроках, позакласних заходах, практичних заняттях.
2. *Етап планування.* Аналіз проблеми, визначення джерел інформації, постановка задач, складання плану роботи по темі дослідження це головні цілі даного етапу.
3. *Визначення області дослідження.* Головна ціль це чітке окреслення межі предметної області та сфери науки і практики, в якій знаходиться об'єкт дослідження в рамках якої виконується науково-дослідна робота.
4. *Практичний етап.* На даному етапі здобувачі освіти опорного закладу «Академічний ліцей» проводять дослідження, згідно з планом оформляють науково-дослідну роботу. Учитель на даному етапі виступає в ролі консультанта і помічника.
5. *Рефлексивний етап.* На даному етапі здобувачі освіти під керівництвом педагогів готують доповіді з теми дослідження, презентації для захисту науково-дослідницької роботи та виступи на наукових конференціях.

Подібна організація учнівської науково-дослідницької роботи під час пандемії як засобу розвитку життєвої компетентності особистості є ефективною за умови співпраці всіх елементів даної моделі. Починаючи з 5 класу, здобувачі освіти приймають участь в інтерактивному конкурсі «Ман-Юніор. Ерудит». Це дає їм можливість більш глибоко вивчати і отримувати знання з профільного предмета. У 7-9 класах, здобувачі освіти опорного закладу «Академічний ліцей» приймають участь з науково-дослідницькими роботами та проектами у Всеукраїнському конкурсі «МАН-Юніор. Дослідник» в режимі online. Здобувачі освіти 9-11 класів приймають участь у

конкурсів-захистів наукових робіт Малої академії Наук та у Всеукраїнських конкурсах. III етап конкурсу захисту 2019-2020 відбувся за допомогою дистанційних онлайн платформ, де учениця 10 класу Коробковій Марії отримала II місце у своїй секції. Результативність цієї моделі є дуже дієвою, особливо якщо врахувати специфіку окремих секцій та віддаленість навчального закладу від наукових центрів області та науковців.

Висновки. Таким чином, дослідницька діяльність за умов пандемії учнів може бути успішно організована, за умови готовності вчителя до організації такої форми роботи із здобувачами освіти. Поняття «науково-дослідницька діяльність» включає такі компоненти як потреба здобувача освіти в дослідницькій діяльності, відповідні знання в профільних напрямках та вміння застосувати ці знання при проведенні дослідження та. Ерудиція, нестандартне мислення, відповідальність, самостійність, рішучість – основні компетенції, які формуються у здобувачів освіти. Розвиток життєвої компетентності особистості залежить безпосередньо від вміння педагога творчо підходити до організації учнівської науково-дослідницької роботи.

Список використаних джерел

1. Ковбасенко Л. І. Методика діяльності в Малій академії наук України : метод. посіб. [текст]. Вид. 2-ге, випр. й допов. К. : Інформ. системи, 2008. 213с
2. Лиходєєва В. Г. Навчально-дослідницькі вміння та дослідницька діяльність учнів у психолого-педагогічній літературі [електронний ресурс] / В. Г. Лиходєєва. Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dmpd/2007_27/_27/89-94%2027_2007.pdf
3. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: Знання Прес, 2002.

УДК: 37.014.5: 069.12: [323.25+341.485]

Стасюк О. О.

кандидат історичних наук, генеральний директор
Національного музею Голодомору-геноциду
ORCID: <https://orcid.org/0000-002-9527-982X>

ВИКОРИСТАННЯ НАУКОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ІНСТИТУТУ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОДОМОРУ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ ДЛЯ ПОШУКУ ОПТИМАЛЬНИХ ШЛЯХІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Мета дослідження полягає у розкритті науково-освітнього потенціалу Інституту дослідження Голодомору Національного музею Голодомору-геноциду, зокрема підготовки, написанні, впровадженні в